

VERTROUWELIJK

PARTIJBESTUURSZITTING 23, 24 en 25 JUNI 1956;
18e PARTIJCONGRES in OCTOBER 1956.

Op 27 Juni 1956 werd in "De Waarheid" het volgende communiqué van het Partijbestuur van de C.P.N. gepubliceerd:

Op 23, 24 en 25 Juni 1956 heeft het Partijbestuur van de Communistische Partij van Nederland een zitting gehouden, gewijd aan de beoordeling van de verkiezingsuitslag.

Op deze zitting is door de algemeen secretaris van de C.P.N., P. de GROOT, een inleiding gehouden.

Het Partijbestuur besloot deze inleiding te publiceren.

Het besloot tevens, in September a.s. een vervroegd congres van de partij bijeen te roepen, met de volgende agenda:

1. De veranderingen in de Sowjet-Unie in verband met het 20ste Congres van de C.P.S.U.
2. Bespreking van de werkwijze der Communistische Partij.
3. Verkiezing van het Partijbestuur.

Het in dit communiqué nadrukkelijk vermelden van het besluit van het Partijbestuur om de inleiding van Paul de GROOT te publiceren en het niet, zoals gebruikelijk, vastleggen van de hoofdpunten van het besprokene in een resolutie, bevestigen berichten uit geheime bron dat deze procedure is gevolgd om duidelijk te maken dat de inleiding van De GROOT (nog) niet als het collectieve standpunt van het Partijbestuur kan worden gezien. Tijdens dit overleg zouden zelfs sterk van De GROOT's visie afwijkende meningen naar voren zijn gekomen.

Het Partijbestuur is dus nog niet tot een stellingname in de voorliggende problemen gekomen. De thans in de partij in gang zijnde discussie, die zijn eerste neerslag zal vinden in de vermoedelijk in Augustus a.s. verschijnende discussiegrondslag, zal er echter toe moeten leiden dat op het oorspronkelijk voor September a.s. aangekondigde congres - door het Dagelijks Bestuur nader vastgelegd op 5, 6 en 7 October te Amsterdam - definitieve beslissingen kunnen worden genomen. Dit als het 18e Partijcongres aangekondigde gebeuren wenst de partijleiding te zien als een vervroegd statutair congres, waarbij slechts in zover van de statuten wordt afgeweken, dat het een half jaar eerder dan voorgeschreven, wordt gehouden.

De inleiding van Paul de GROOT.

Kort samengevat komt de door De GROOT gehouden inleiding op het volgende neer:

1. De verkiezingsuitslag.

De verkiezingen waren een duidelijke uitspraak tegen rechts, en een opschuiving naar links. Dit is een succes voor de politiek van eenheid tegen Romme, die door onze partij jarenlang en met volharding onder de massa is gebracht.

De nieuwe krachtsverhoudingen in de Tweede Kamer maken een program-regering op de grondslag van een buitenlandse politiek van ontspanning en een progressieve binnenlandse politiek mogelijk. De

VERTROUWELIJK

P.v.d.A. heeft nu de gelegenheid dit te verwezenlijken. Het ziet er echter naar uit, dat Drees opnieuw bezig is de verkiezingsoverwinning van de P.v.d.A. aan de reactie te verkwaselen. In deze nieuwe situatie moet de leuze "Eenheid tegen Romme" vervangen worden door de leuze: "Voor een linkse regering". Dit moet gepaard gaan met een versterking van de positieve kritiek op de rechtse leiders van de P.v.d.A., die wij telkens opnieuw voor het feit moeten plaatsen om hun verkiezingsbeloften uit te voeren.

Een gelijktijdige versterking van onze positie in het parlement zou de overwinning van links beslissend en definitief hebben gemaakt. Dat is niet gebeurd.

2. Oorzaken van de achteruitgang van de C.P.N.

Hierbij komen drie vragen aan de orde:

- a) Wat zijn de algemene oorzaken van de achteruitgang bij de verkiezingen;
- b) Wat zijn de bijzondere oorzaken waardoor de C.P.N. in 7 van de 18 kieskringen goed vooruit ging, doch in andere niet en vooral in Amsterdam en Noord Holland ernstig verlies leed;
- c) Wat zijn de oorzaken dat onze partij, bezien over een reeks van jaren, niet vooruitgaat.

ad a. De verkiezingscampagne werd onder voor de C.P.N. bijzonder ongunstige omstandigheden gevoerd, nl. op het hoogtepunt van een economische hoogconjunctuur. De grote vraag naar arbeidskrachten heeft een illusie van bestaanszekerheid gewekt.

Daarnaast wordt de koude oorlog in ons land hardnekkig voortgezet en vindt een ongekennde ophitsingscampagne tegen het communisme plaats. De rede van Chroestsjow vormt het onderwerp van deze hetze. Onze vijanden pogen de gehele partij, onze ideologie, onze gehele strijd op losse schroeven te zetten.

Hoewel de C.P.N. stelde: "Romme remmen is communisten stemmen" en op de noodzakelijkheid wees de eigen positie te versterken, hebben vele kiezers toch, uit vrees voor Romme, de grootste linkse partij, de P.v.d.A., gesteund. Opportunistische stromingen in onze partij, die opwekten om in ieder geval op een linkse partij te stemmen en niet per se op de C.P.N., hebben dit verschijnsel in de hand gewerkt.

Aan de andere zijde kwam ook in de partij het standpunt naar voren dat de partij niet de voornaamste aanval tegen Romme had moeten richten maar tegen de P.v.d.A. Immers-zo motiveerde men dit - de P.v.d.A. is niet links, doch rechts, evenals de V.V.D. Dit zijn uitingen van politiek wanbegrip en sectarisme. De sectariërs menen nl. dat Drees en Romme één pot nat zijn.

ad b. In "De Waarheid" werden hieromtrent geen details verstrekt.

ad c. De communistische partijen in de kapitalistische landen wordt nog steeds verweten "filialen van Moskou" te zijn. Verder scheidt ook de wijze, waarop de kritiek ten aanzien van Stalin op het 20e Congres van de C.P.S.U. is behandeld, moeilijkheden.

3. De Chroestsjow-rede.

Het ontbreken van een officieel verslag van de Chroestsjow-rede maakt het ons onmogelijk de vijanden van de partij van antwoord te dienen op een wijze, zoals wij gewild hadden. De inhoud

VERTROUWELIJK

van deze kritiek - althans volgens de door Washington gepubliceerde tekst - staat niet op het peil dat men van de meest verantwoorde-lijke bestuurder van de C.P.S.U. (i.c. Chroestsjow) had mogen ver-wachten. Te veel is de nadruk gelegd op de negatieve kanten, hoe afkeurenswaardig en betreurenswaardig de vermelde feiten ook zijn, en te weinig op de verdiensten van Stalin. Door de reacties van verschillende communistische partijen op de Stalin-kwestie is een openbaar debat hierover ontstaan. De Italiaanse en Franse partij hebben de leiding van de C.P.S.U. om publicatie van de juiste tekst van de rede van Chroestsjow verzocht. Togliatti heeft te kennen gegeven dat Chroestsjow geen aanvaardbare verklaring heeft gegeven voor de medewerking die de meest vooraanstaande leiders van de C.P.S.U. aan Stalin hebben verleend. Hij (Togliatti) heeft zich verder afgevraagd hoe verklaard kan worden dat de Sowjet-Unie on-danks het foutieve beleid van Stalin zulke grote wereld-historische successen heeft kunnen bereiken.

4. De verhouding tot de Sowjet-Unie.

Het is begrijpelijk, dat dergelijke vragen ook in onze partij opkomen, maar men laat hierbij na tot de grond van de zaak te gaan. Wij moeten ons, naar mijn mening, ook de positie van de C.P.S.U. indenken. Hierbij moet vooral gedacht worden aan de ontzaglijke moeilijkheden waarvoor de Sowjet-Unie in het verleden heeft gestaan.

Bovendien heeft de arbeidersklasse in West-Europa, in het bijzonder in Frankrijk en Italië, de Sowjet-Unie onvoldoende onder-steund.

De communisten in de kapitalistische landen zullen daarom bescheiden moeten zijn. Het is beter de Sowjet-Unie zijn vuile was in eigen kring te laten beredderen. Wij kunnen ook nu niet oordelen over misbruiken, die tientallen jaren voor de openbaarheid verborgen zijn gehouden. Ook in de toekomst zullen wij niet anders kunnen doen dan de Sowjet-Unie te beoordelen naar haar politiek en resul-taten. Wij hebben ook niet anders gedaan in de periode, toen Stalin algemeen secretaris was.

5. De resolutie van 10 April 1956.

De C.P.N. heeft aan de op Stalin uitgeoefende kritiek reeds een partijbestuurszitting (op 8, 9 en 10 April 1956) gewijd. Wat hierover in de resolutie van 10 April is gezegd, is volgens mij (De Groot) juist gebleven.

6. De verschillende wegen en vormen van de strijd naar het socialisme.

Uitgangspunt van het marxisme-leninisme is dat de strijd voor het socialisme enkele trekken vertoont die voor alle kapi-talistische landen in hoofdzaak gelijk zijn. Lenin heeft al gezegd, dat de wegen en vormen van die strijd niet gelijk kunnen zijn.

De gedachte van een eigen Nederlandse weg naar het socialisme is door onze partij al in 1952 in haar nieuwe beginselprogram vast-gelegd. De fout is echter dat wij deze gedachte niet op de partij zelf hebben toegepast.

De leninistische beginselen van de partij-organisatie (i.c. het democratisch centralisme) mogen wij echter nooit loslaten. Tot nu toe hebben wij te veel de organisatiemethoden en de structuur van de Russische partij nagevolgd. Konden wij, tijdens de bezetting in het bijzonder, profiteren van de ervaringen van de C.P.S.U., na

VERTROUWELIJK

de bevrijding werd de situatie geheel anders.

In onze partij moet sterker het besef gaan leven dat het versterken van de democratie, de herovering van de nationale zelfstandigheid, de coëxistentie met de socialistische landen, de behartiging van de levensvoorwaarden van de werkers en het bestrijden van de macht van de monopolies, een eerste en onmisbare etappe vormen op de weg naar het socialisme in Nederland. Deze gedachte leefde sterk onder ons tijdens de bezetting, maar zij is na de bevrijding in de beweging van "De vrienden van De Waarheid" overijld en met fouten uitgewerkt. Wij moeten ons echter thans realiseren dat de grondgedachte van de vernieuwing van de partij zoals die in 1945 naar voren kwam, gezond was.

Onze partij werkt te sterk met het organisatieschema zoals dit door Stalin voor de C.P.S.U. werd aangegeven. Zelfs moet in het oog worden gehouden dat de ontwikkeling in Nederland wezenlijk verschilt van die van landen als bijv. Frankrijk en Italië, laat staan van die in Rusland. Een organisatorische band met andere communistische partijen kan alleen maar hinderlijk zijn. In feite bestaat een dergelijke band al niet meer sinds het 7e Wereld-congres van de Komintern in 1935. Dat betekent niet dat er tussen de C.P.N., de C.P.S.U. en andere partijen geen solidariteit moet bestaan. Deze solidariteit, die berust op een gemeenschappelijk ideaal, een gemeenschappelijke ideologie en een gemeenschappelijke taak tot handhaving van de vrede, is de voornaamste kracht van de strijd voor het socialisme. Over het probleem hoe onze tegenstanders er steeds maar in blijven slagen de lasterlijke bewering ingang te doen vinden, dat de C.P.N. een filiaal van Moskou zou zijn, moeten wij diep nadenken.

Het zal nodig zijn de gehele werkwijze en het optreden van onze partij in Nederland in studie te nemen. Het marxisme-leninisme, dat de vijand is van alle schematiek en dogmatiek, moet daarbij onze leidraad zijn. Doel van onze studie moet zijn herzieningen door te voeren in de structuur en werkwijze van de partij, waarbij in het bijzonder de verhouding van de partij tot de vakbeweging opnieuw moet worden gezien.

Dit zijn de opgaven voor het komende congres.

Bij deze inleiding van De Groot kunnen de volgende kanttekeningen worden gemaakt.

ad 1 en 2a.

Het laten vallen van de leuze "Eenheid tegen Romme" komt gedeeltelijk voort uit het feit, dat deze leuze een andere uitwerking heeft gehad dan de partijleiding verwachtte.

De nieuwe leuze "Voor een linkse regering" ligt volledig in de lijn van de in October 1955 geïntroduceerde "nieuwe aanpak", waarbij het streven naar een coördinatie van linkse partijen (P.v.d.A., V.V.D. en C.P.N.) aan de orde werd gesteld.

ad 3,4 en 5.

Uit wat door de Groot t.a.v. de Stalin-kwestie wordt gesteld, kan worden afgeleid dat bij hem op de achtergrond de gedachte leeft dat het, abstraherend van de personen die in het wereldcommunisme de toon aangeven, voor alles noodzakelijk is vast te houden aan de Sowjet-Unie en de C.P.S.U. die zijns inziens het krachtcentrum zijn en blijven van de wereldcommunistische beweging.

VERTROUWELIJK

Vandaar dat hij het onjuist vindt de door Togliatti gestelde vraag omtrent de mede verantwoordelijkheid van de huidige Sowjet-leiders voor de door Stalin begane fouten aan de orde te stellen, laat staan dat hij de gedachte toelaatbaar zou achten dat Stalin's tekortkomingen een uitvloeisel van het Sowjet-systeem zouden kunnen zijn.

Dit verklaart zijn opmerking dat de communisten in de kapitalistische landen bescheidenheid past en dat figuren als Togliatti niet tot de grond van de zaak gaan als zij onvoldoende aandacht schenken aan de moeilijke positie van de Sowjet-Unie in het verleden en het tekortschieten van de communistische partijen in West-Europa.

Vasthoudend aan de betekenis van de C.P.S.U. voor het wereldcommunisme, wil De Groot zich echter niet identificeren met de huidige leiders, zeer zeker niet met de secretaris van de C.P.S.U., Chroestsjow. Hiervan getuigt De Groot's opmerking dat de door Chroestsjow op Stalin uitgebrachte kritiek niet op het peil staat dat men van een verantwoordelijk bestuurder van de C.P.S.U. had mogen verwachten.

De Groot geeft er in zijn inleiding blijk van zowel een rechtse en soepele tacticus te zijn als een figuur die - zijn gehele partijcarriere ligt in de periode dat Stalin de scepter zwaaide - een zodanige binding met de eertijds alwijze en geniale leider heeft behouden, dat hij slechts met grote moeite het proces van de destalinisatie kan verwerken.

Dat niet alle leden van het Partijbestuur de visie van De Groot delen valt af te leiden uit diens opmerking dat in het Partijbestuur soortgelijke vragen als door Togliatti gesteld, zijn opgekomen. Voor zover bekend is een dergelijk verschil van mening, dat ditmaal kennelijk niet ter zitting kon worden overbrugd, de laatste jaren niet voorgekomen.

ad 6.

In het voetspoor van de resolutie, aangenomen op het 20e C.P.S.U.-congres, onderschrijft De Groot dat in de strijd voor het socialisme het marxisme-leninisme het leidende beginsel moet zijn en dat deze strijd dus enkele trekken vertoont die in hoofdzaak voor alle kapitalistische landen gelijk zijn.

De Groot zoekt de uitwerking van de op het 20ste C.P.S.U.-congres sterk op de voorgrond gestelde verscheidenheid van vormen en wegen in de strijd voor het socialisme, in een teruggrijpen naar het Beginselprogram van 1952 en in gedachten omtrent een organisatorische en structurele vernieuwing van de C.P.N. Het nog steeds niet in definitieve tekst uitgegeven Beginselprogram 1952 - dat overigens verschillende in de huidige situatie (bijv. over Tito) onbruikbare passages bevat - ziet de strijd voor het socialisme in Nederland verlopen in twee etappes. In de eerste etappe zal strijd worden gevoerd voor de vrede, de democratie en de nationale onafhankelijkheid en zal een nationaal eenheidsfront moeten worden geformeerd. Een en ander is nog eens onderstreept in een artikel van de hand van de particuliere secretaris van Paul de Groot, Jaap Wolff, in "De Waarheid" van 6 Juli 1956. Door middel van het nationale eenheidsfront moet de arbeidersklasse, met de partij als voorhoede, de voorwaarden scheppen voor de verwerkelijking van het socialisme in Nederland, die in de tweede etappe zal plaats vinden. Wanneer, aldus Wolff, de partij er in de eerste fase in geslaagd is een goede samenwerking met andere bevolkingsgroepen tot stand

VERTROUWELIJK

te brengen, zal het mogelijk zijn deze in de volgende etappe, die van de democratische volksstaat, te behouden, waarbij dan nieuwe (en niet nader aangeduide) vormen van overgang naar het socialisme nodig en mogelijk zijn.

De Groot heeft over het Beginselprogram 1952 in zijn inleiding gezegd, dat de daarin vastgelegde gedachten niet op de partij zijn toegepast. Te verwachten is dus dat het Beginselprogram in sterkere mate dan voorheen en mogelijk in gewijzigde vorm een rol zal gaan spelen in de taktiek en organisatie van de partij.

De door De Groot geuite gedachten over een vernieuwing van de organisatie, de structuur en de werkwijze van de partij, blijven nog meer in het vage. Opmerkelijk is dat hij met handhaving van de leninistische organisatiebeginselen - en dus vasthoudend aan het beginsel van het democratisch centralisme - toch wil zoeken naar een organisatorische verandering van de partij, die deze een meer Nederlands-nationaal karakter zal geven. Vanzelfsprekend zit hierbij de gedachte voor langs deze weg te trachten de partij los te maken uit het isolement waarin zij zich reeds sinds 1948 bevindt.

Het is niet onbegrijpelijk, dat De Groot hierbij teruggrijpt naar de beweging van "De Vrienden van De Waarheid" in de tot stand koming waarvan hij in 1945 een belangrijk aandeel had. Zoals bekend mocht deze organisatie, die midden 1945 tot een communistische partij van het Russische type werd omgebouwd, zich in een grote aanhang verheugen.

Het opnieuw bezien van de verhouding met de vakbeweging, kan een aanwijzing zijn, dat men nieuwe wegen zoekt om de E.V.C., die de partij al sinds jaren een blok aan het been is, op te heffen.

De behoefte de partij te versterken kan ook complicaties veroorzaken t.a.v. de positie en de betekenis van de andere hulporganisaties.

* * *

Het Wereldcommunisme is zowel door de inhoud als door de wijze van bekendmaking van de Chroestsjow-rede in een vertrouwenscrisis gebracht.

De morele en organisatorische ontreddeering, die daarmee gepaard gaat, is door de communistische verkiezingsnederlaag in Nederland in versterkte mate te constateren.

Op een wat krampachtig aandoende wijze tracht de partijleiding hiervoor een remedie te vinden, enerzijds in het vasthouden aan de internationale ideologische solidariteit met de C.P.S.U. en anderzijds in het vernieuwen van de organisatievorm en de werkwijze van de C.P.N.

Juli 1956.